

Inschrijving geschiedt door:

faxen (020 - 5555106) of opsturen van dit inschrijfformulier aan:
secretariaat van het FMG, p/a GGD Amsterdam;
Postbus 2200, 1000 CE Amsterdam.

Of e-mail met de juiste informatie aan: FMG@ggd.amsterdam.nl
u ontvangt een factuur als bevestiging van inschrijving met daarop uw lid-
of inschrijffnummer. Uw inschrijving is definitief zodra het verschuldigde
bedrag op bankrekening 61.62.48.954 van de "Symposiumrekening FMG" te
Boxtel is bijgeschreven onder vermelding van uw naam en het op de factuur
vermelde lid- of inschrijffnummer.

Kosten symposium (inclusief lunch en borrel) bedragen:

€ 130, - voor leden en begunstigers.

€ 160, - voor niet FMG leden.

€ 65, - voor studenten en gepensioneerd FMG leden

Indien het verschuldigde bedrag niet voor aanvang van het symposium op
bovengenoemde rekening staat, dient aan de zaal contant te worden
afgerekend of een verklaring te worden getekend dat betaling zal
plaatsvinden.

Het certificaat wordt verstrekt op basis van aanwezigheid en het voldaan
hebben aan de financiële verplichtingen.

Dhr / Mevr /* Naam ..... Voorletters .....

wel / geen lid van het FMG / student* Lidnummer FMG .....

BIG Registratie nummer .....

Adres .....

Postcode ..... Plaats .....

Tel: ..... e-mailadres .....

Schrijft zich in voor deelname aan het FMG symposium

De zelfverkozen dood.

Vragen en dilemma's rondom het levenseinde.

op vrijdag 15 april 2011 te Utrecht

Indien de factuur naar Uw werkgever gestuurd moet worden dient U
duidelijk aan te geven: De werkgever, het adres en aan wie de factuur
gestuurd moet worden.

*doorstrepen wat niet van toepassing is.

Ondertekening.

Forensisch Medisch Genootschap
www.forgen.nl
Vereniging voor Forensische Geneeskunde

Voorjaarssymposium FMG

De zelfverkozen dood?

Vragen en dilemma's rondom het levenseinde.

Vrijdag 15 april 2011

Beatrix gebouw van de Jaarbeurs

(Jaarbeursplein te Utrecht)

Accreditatie is aangevraagd bij

Accreditatiebureau Sociale Geneeskunde (AbSg)

De zelfverkozen dood? Vragen en dilemma's rondom het levenseinde.

De dood is voor velen het eindpunt van het leven en aanleiding tot zeer uiteenlopende emoties, zeker als het gaat om een zelfverkozen dood. Vaak is het niet zozeer het overlijden zelf dat deze emoties oproept als wel de weg ernaar toe: hoe zwaar was het lijden van betrokkene voorafgaande aan diens keuze, wat vonden de nabestaanden van die keuze, was er wel een 'weg naartoe' of was de daad onverwacht en onbegrijpelijk? Of het gebeuren na het overlijden. Levensbeëindiging op verzoek/hulp bij zelfdoding na een ernstige ziekte zijn wat dat betreft niet te vergelijken met een impulsieve suïcide bij een jong en ogenschijnlijk gezond iemand. En weten wij dan wel zeker dat het een suïcide betrof? Er worden tenslotte ook wel eens moorden gecamoufleerd als suïcides. Maar ook het omgekeerde komt voor: een plaats delict die op het eerste gezicht alles heeft van een crimescène maar na zorgvuldig onderzoek toch resulteert in de conclusie 'zelfmoord'.

Voor de 'reguliere' levensbeëindigingen en zelfmoorden hebben wij in ons land inmiddels goede afspraken en is de politie-/justitiebemoeyenis in het algemeen beperkt. In elke geval leiden deze casus zelden tot de aanhouding van mogelijke verdachten.

Anders wordt het als sprake is van mogelijke strafbare inmenging door derden: hulp bij zelfdoding door niet-bevoegden, moord/doodslag/achterlaten van een persoon in nood e.a.

En natuurlijk de grensgevallen met betrekking tot de 'euthanasie': hoe moet gehandeld worden bij een verminderd/afwezig bewustzijn, de patiënt in kwestie kan dan immers niet meer 'ten volle' ondraaglijk lijden...

Nog delicates wordt het als mensen ondraaglijk lijden maar niet in aanmerking komen voor 'reguliere' levensbeëindiging maar ook niet rigoureuze zelfmoord willen plegen. Voor deze categorie heeft Boudewijn Chabot de term 'zelfeuthanasie' bedacht, die hij in zijn laatste boek 'Uitweg' (geschreven in samenwerking met Stella Braam) aan de hand van een aantal indrukwekkende voorbeelden tracht te verhelderen. Belangrijk bij deze zogenaamde 'zelf-euthanasie' is het advies aan betrokkene 'niet alleen te blijven' tijdens het stervensproces, waarmee het probleem geboren is: de aanwezigen zijn dan immers in eerste instantie 'verdachten' en hoe moet hiermee nu worden omgegaan.

Dat het doen van een lijkschouw meer betekent dan even snel de overlijdenspapieren tekenen, wisten wij al. Dat in sommige gevallen bijzondere vragen zullen opdoemen kan voor menigeen nieuw zijn en het is de bedoeling om tijdens dit symposium een groot deel van deze vragen te bespreken en waar mogelijk te beantwoorden.

Niet alleen als 'droge theorie' maar aan de hand van illustratieve casuïstiek, zodat het geleerde ook toepasbaar is op ons dagelijkse werk.

Programma

09.15-09.45 uur	Ontvangst en koffie.	
09.45-09.50 uur	Welkomstwoord door de dagvoorzitter.	Mw. L.Jacobi, lid 2e kamer.
09.55-10.25 uur	Nieuwe ontwikkelingen binnen de euthanasiepraktijk. O.a. euthanasie bij patiënten met een verlaagd bewustzijn.	Dr. E.L.M.. Maeckelberghe, UMCG Expertisecentrum, Ethiek in de Zorg
10.30-11.00 uur	Palliatieve sedatie: de nieuwe richtlijn, verschil met euthanasie, consequenties voor forensisch onderzoek.	Dr. R. van Coevorden, huisarts.
11.00-11.25 uur	Koffiepauze.	
11.30-12.00 uur	Forensisch onderzoek bij een vermeende suïcide.	Drs. K.H. Gan, forensisch arts en G. Gussenhoven, forensisch onderzoeker.
12.00-12.15 uur	Plenaire discussie met alle sprekers.	
12.15-13.00 uur	Lunchpauze.	
13.00-14.00 uur	Algemene Ledenvergadering.	
14.05-14.35 uur	Suïcide in bijzondere situaties: minderjarige en gedetineerden.	Drs. L. Oonk, psychologe VU, Mr. E. Thoonen, strafjuriste.
14.40-15.10 uur	Auto-euthanasie: gewoon suïcide of toch iets anders?	Dr. B. Chabot, psychiater.
15.15-15.45 uur	Plenaire discussie met alle sprekers.	
15.45-16.00 uur	Afsluiting door de dagvoorzitter.	
16.00-16.45 uur	Borrel.	

Wij verwachten u met dit programma een interessante en afwisselende dag te kunnen bieden.

Forensisch Medisch Genootschap
www.forgen.nl
Vereniging voor Forensische Geneeskunde